

הפיליבאסטר הגדול

והמביצע עצמו? בלי שום תיחכום, באנאלי, מטופש, פשטני להחריד בתיכונן ובביצוע. מוות של הילד העניק לפרשה, בדיעבד, מימד טראגי, והכישלונות המרוב נומנטליים של המיטרה העניקו לחטיפה, עד לתפיסתו של החוטף, מראה כובש של תיחכום.

גור

הבאנאליות הנוראה היא בלתי-נסבלת. קשה לנו להשלים עם העובדה כי בלתי-נסבלת, קשה לנו להשלים עם העובדה כי במרכזה של פרשה טראגית כזאת, שריתקה את כולנו במשך ימים כה רבים, עומד לאיוולח חסר-חשיבות. קשה לנו להשלים עם העובדה שהילד אורון ירדן היה קורבן מיקרי של פשע חובבני של אדם עלוב כזה.

ציפינו כי בסופו של דבר תגיע הפרשה לסיום דרמאטי בתפיסתו של פושע ציני, שחצן, מוכשר להרע, מישהו שיכול היה לכבב בסרט של היצחק, מין סופרמן ישראלי שדרכו השתבשה.

הוגת-הדיעות חנה ארנט, שכתבה ספר על פרשת אייכמן, דיברה על "הבאנאליות של הרע". היא ביטאה חווייה שכולנו היינו שותפים לה: ההלם שהוכיחו בו כאשר ראינו בפעם הראשונה את אדולף אייכמן בתא הזכוכית שלו. המחשבה הראשונה הייתה: "ביורוקרט קטן! פקיד זוטא במשרד ממשלתי!"

האיש שאירגן את מישלוחם של מאות-אלפים למתנות מוות היה יכול להיות, בימים כתיקונם, מנהל תחנת רכבת בעיר-ישראל.

רושם זה התעמק כאשר שמענו את אייכמן מעיד. אינו רדידות! אינו באנאליות! היה זה עלבון לזכר המיליונים, שהאיש שמילא תפקיד כה חשוב ברציחתם לא היה "מפילצת בלונדית", לפי חזונו של ניצשה, אלא בסך-הכל אפס מאופס.

זהו, כמובן, דוגמה קיצונית. אבל היא נכונה למרבית הפשעים, כגדולים כקטנים. הפושע המצוי אינו אדם עליון מעוות. כימעט בכל המקרים אין הוא אלא אדם עלוב-נפש המבקש בדרך זו (כך נדמה לי) לזכות בחשיבות.

כבוד הסניגור

הופעתו של השופט-לשעבר אליעזר מלחי כסניגור-ממונה של צבי גור העלתה בלבי זיכרונות.

באחת השבתות צילצל אצלי הטלפון. להפתעתי היה המצלצל שר-המישפטים דאז, יעקוב שימשון שפירא. הוא שאל אותי אם אני מוכן לבוא אליו הביתה. בדרך אל ביתו של יש"ש, שגר לא הרחק מביתי, קינן בלבי חשש-מה, מה הוא יכול לרצות? מה עולל עיתון זה הפעם?

כאשר ישבתי מולו, גילה לי שמתנהלת חקירה נגד השופט המהווי מלחי, בהאשמות של שוחד. עורכי העיי תונים היומיים הסכימו להשיק את העניין, לפי שעה, עד לאישום הרשמי, אך העמידו תנאי: שהשר ישכנע את עורך העולם הזה לנהוג כך גם הוא. שפירא ביקש לשכנע אותי להסכים לכך.

כיבדתי את שפירא תמיד, וגם היום אני סבור כי היה שר-המישפטים הי טוב ביותר בתולדות הי מדינה (ויסלחו לי על כך חיים צדוק ומוקירי זיכרו של פינחס רוזן). אך לא היה לי כל רצון להצטרף לקשר-השתקה. "מי הגברת המאשימה אותו?" שאלתי.

"אחת יונה סופר", גיי מלחי לה שפירא.

מבלי להסס רגע אמרתי: "אם כן, לא אפרסם על כך מילה. לא הייתי מרשיע גם כלב על פי עדותה של הגברת סופר."

הפעלת את האינטואיציה העיתונאית, הכרתי את יונה סופר, והיתה לי ידיעה מסיימת על תכונותיה הנפישיות. הכרתי גם את אליעזר מלחי. לא האמנתי שהוא אשם.

לאחר מכן התנהל המישפט. שריתק את המדינה. מלחי נאלץ להוציא הווי-עתק על הגנתו. לבסוף אישר בית-המישפט את קביעתי הרגייעת, ומלחי זוכה.

במשך זמן רב לא הופיע מאז לעיני הציבור. טוב שהסכים להגן על גור. גם גדול הפושעים זכאי, במדינת-חוק, להגנה מישפטית יעילה. ולא טוב עשו עורכי-הדין שסירבו להגן עליו, מחשש של זעם הציבור.

תוך קריאת ספרים שלמים מן התנ"ך וגליונות שלמים של עיתונים) הוא יכול, לפעמים, לעכב דברי-חקיקה חשובים, ולהכריח את הרוב לוותר על רצונו.

אגב, מה מקור המילה, "פיליבאסטר"? יגעתי ומצאתי שווה, כנראה, מילה הולנדית, פריבויטר ("בוזו חופשי"), וכוונתה היתה לשודדי-הים הלאומיים שניהלו בים מלחמה-זוערה באוייב, מבלי להיות שייכים לחיל-הים, וגם בתקופה שבה לא היה קיים מצב-מלחמה רישמי. הדימוי דווקא נראה לי.

נערות ההרמון

פעם הוזמנתי להרצות בפנימיה ליד סנט-מוריץ, מרכז ספורט-החורף בשווייץ. זה היה בשיא העונה, הקור היה מקפיא-עצמות, והצעירות טיפסו על ההרים כשהן לבושות בחליפות-סקי מהממות. אלה היו הדקות לגוף כרגליים ובידיים, כדי למנוע מחום הגוף לברוח.

אני נזכר בכך בהתבונני בנערות ישראל בעונה זו. הצערות האופנתיות מתהלכות, בשיא הקיץ, במכנסים הדוקים לקרסוליהן, בסיגנון של נערות-ההרמון נוסחי הלייוד.

כאשר הכספית במדחום מטפסת אל מעל ל-30 מעלות, מסתובבות אסירות אומללות אלה של האופנה בלוש שמעלתו העיקרית היא שאין הוא מאפשר כל איוורור לגוף, ושהוא משמר היטב את החום.

אימרה ידועה אמרת שרק "כלבים שוטים ואנגלים" מסתובבים בשמש בקיץ טרופי. אנשים וכלבים נורמליים מעדיפים את הצל.

איני רוצה לומר כי רק נערות שוטות מסתובבות בשמש הישראלית כשהן לבושות בבגדים המתאימים לחורף סקנדינבי. כי כך לבושות אצלנו גם נשים אינטליגנטיות. מי ימרוד בצו האופנה?

איני בא לפסול את האופנתיות. בהחלט לא. נראה שהיא מבטאת צורך אנושי יסודי, אך גם ההשתעבדות לאופנה צריכה להיות מוקלה במעט שכל ישר. מעצבי האופנה בפאריס ובניו-יורק מלבישים את הנשים — במיקרה הטוב ביותר — בהתאם לצורכי האקלים בעריהם.

אני יודע שהיתה זאת הפגנת-סרק. היא לא הועילה. היא לא עיכבה את החוק. היא לא משכה תשומת-לב לעניין. הטלוויזיה לא באה לצלם, העיתונאים נשארו יושבים במיוזון, שקועים בסיפורי רכילות של ח"כ פלוני עם ח"כ אלמוני. נדמה לי שאף עיתון אחד לא דיווח על כך.

אם כן, מדוע עשיתי זאת? גם אני שואל שאלה זו. התשובה היחידה שאני מסוגל להשיב לעצמי היא שהייתי בו לעצמי אילו הייתי מניח לחוק הזה לעבור בלי הפגנה כלשהי של מחאה.

כוונתי לחוק נישול הבדואים, ההורס את יסודותיה של מדינת-החוק בישראל. יתכן שזהו החוק החמור ביותר שנתקבל אי-פעם ב-

כנסת. הוא מפקיע אדמות מותרות מחיר אפסי, והוא שולל מאזרחי ישראל את האפשרות להזדקק לבית-המישפט של המדינה. הוא יוצר פער משוע בין מפר ני פיתחת-רפיח, אשר יזכו במיליארדים, ובין מפוני שטח שדו-התעופה בנגב, אשר יזכו בפירוורים, אף כי הם מפונים ביגלל אותו הסכסס-שלו. הוא לא היה אפשרי, לולא היו הקורי בנות בדואים.

ברמן

הגשתי 17 הסתייגויות ענייניות להצעת-החוק. על פי תקנון הכנסת, זכאי חבר-כנסת לנמק כל הסתייגות במשך חמש דקות. בדרך כלל אין חברי-הכנסת משתמשים בזכות זו במלואה. אך הפעם החלטתי לנצל עד תום, כדי לערוך "פיליבאסטר".

$5 \times 17 = 85$. לפי החשבון הפשוט, עמדו לרשותי כימעט שעה וחצי. התכונתי לנאום לא רק את הנאום הארוך ביותר שנאמתי בחיי, אלא גם את אחד הנאומים הארוכים ביותר בתולדות הכנסת.

"לא תוכל לנאום כל כך הרבה", אמרה שולמית אלוני. שהיא עתה שכנתי משמאל, גם ח"כים אחרים פיקפקו ביכולתי לעשות זאת מבלי להצטרד ומבלי שיאזל לי החומר.

לא הכנתי, כמובן, נאום בכתב. רשמתי לי כמה ראשי-פרקים, נטלתי עימי ספרי-תנ"ך (סימנתי בו את הפרק על כרס-ינבות ואת הפרק על כיבשת-הרש) ועליתי על הדוכן. לפני כן, ליד בריכת-השחייה, למדתי בעל-פה את 4000 המלים של הצעת-החוק.

באולם ישבו כהריסר ח"כים, שהתחלפו במשך הזמן, וגם היושבים-ראש התחלפו. לבסוף ניהל את הישיבה יו"ר הכנסת, יצחק ברמן. יכולתי לדבר מבלי לחשוש שמא יאות לי היו"ר שהגיי זמני להפסיק (יש לשם כך אור חבו על דוכן-הנאומים, שהיו"ר מדליק אותו על-ידי לחיצה על כפתור המצוי על שולחנו).

בדרך כלל אני הייב להסתפק בעשר דקות על כל נושא. הפעם יכולתי לדבר בהרחבה. אמרתי כל אשר היה על ליבי, פירטתי את דעתי על הליכוד, וגם על המערך ושי' שנתנו יד למוימה זו. ניתחתי את השלכותיה המוסריות, המישפטיות והמעשיות של הצעת-החוק. קראתי פרקים מהתנ"ך, מחוגי השעון, המתקן על הקיר מול דוכן-הנאומים, הסתובבו לאטם, כשהייתי קוק לחומר נוסף, קראתי ארוכות את דבריהם של נואמי המדבר ושי' בעת הדיון על החוק בקריאה הראשונה (או גינו אותו בחריפות). לבסוף גיליתי לתימוני כי הזמן הסתיים. דיברתי במשך 88 דקות והייתי בהחלט יכול לדבר עוד שעתים-שלוש על סעיפי החוק.

חבריה-הכנסת לא התרגזו. הם דווקא גילו הבנה למניע, והמתינו בסבלנות עד השעה 11 בלילה, ואז הצביעו על עשרות הסתייגויות והסעיפים, כרגיל הצביעו עשרות חברי-כנסת מבלי לדעת על מה הם מצביעים. הם בילו את זמן-הדיון במיוזון. (שולמית אלוני, שגם היא לא העזה להצביע נגד החוק הקטלני ביותר לחיסול זכויות-האזרח בישראל, טענה כי הם ברחו למיוזון ככוונה, כי לא רצו לשמוע את פרטי חוקי-התעובה, שהם עמדו להצביע בעדו. כך מנעו מעצמם מראש יסוריי מצפון).

רק שלושה הצביעו נגד החוק — השייך הבדואי הקשור במערך, איש רק"ח ואני. משה עמאר ממפ"ם ואלוני מנעו. כל שאר חבריה-הכנסת הצביעו בעד.

יצאתי מן הישיבה מדוכא. הנאתי מן הפיליבאסטר לא הפחיתה את דיכאוני. להיפך: שאלתי את עצמי אם מותר לי ליהנות מן ההרגשה שאני עושה את חובתי, כאשר אין הובר עזור.

בארצות-הברית, מולדת הפיליבאסטר הפרלמנטרי, יש בו לעיתים כדי לעזור. כי בסנאט האמריקאי אין הגבלה על חופש-הדיבור של הסנאטור. אי-אפשר להפסיק אותו, אלא בהצבעה מיוחדת שאין הסנאטורים ששים לערוך אותה. כאשר סנאטור מוכן לעמוד במשימה במשך שעות (נדמה לי שהשיא עבר על עשר שעות של דיבור רצוף,

אורי אבנרי

איש יונה

אין הם חושבים על ארץ סובי-טרופית באסיה הדרומית-המערבית.

אופנה? בהחלט. אבל שתהיה זאת אופנה המתאמת לאקלים הארץ, שאינה מאמללת את קורבנותיה, שנעים יהיה ללבישה, האם זוהי משימה קשה מדי למעצבי-האופנה שלנו?

הבאנאליות של הרע

כמו כל אדם בישראל, גם אני הקשבתי לקולו של החוטף האלמוני, ששודר ברדיו ובטלוויזיה בשיא פרשת הילד. וכמו כל מאזין, ציירתי לי דמות של האיש על פי תכונות הקול.

ראיתי לפני גבר נמרץ, בן 30 עד 40, אשכנזי, צבר, רבי-סרן, הרגיל לתכנן מביצעים צבאיים עד לפרטי הפרטים. פיטר אמיתי, שירד איכשהו מן הפסים, והמש-תמש בנסיונו המיבצעי למטרות פליליות.

לכן התאכזבתי כאשר ראיתי את צבי גור, וכאשר התבררו כל פרטי הפרשה.

צייר באנאלי, מישהו שלא הייתי שולח בו מבט שני ברחוב.

מלחי